

Godišnja izložba Departmana vizuelnih umetnosti predstavlja sjajnu priliku da se na jednom mestu vide radovi talentovanih studenata koji su tokom čitave godine vredno stvarali uz svesrdnu pomoć njihovih profesora. Moj je utisak da je ovogodišnja izložba još jedan korak napred u odnosu na prethodnu, i da se posredstvom samih radova može videti sve ono što je grupa profesora na odseku za Likovne umetnosti (slikarstvo, multimediji i grafika), Dizajn (grafički dizajn, dizajn enterijera i gejmn art) i Dizajn kostima, gradila godinama unazad. Čini se da njihova posvećenost i ozbiljan plan koji je na početku utvrđen i nadograđuje se svake godine sve više, daje plodonosne rezultate i ukazuje da pomenuti programi na Departmanu vizuelnih umetnosti svakako predstavljaju projekat na duže staze. Talenta nikada nije manjkalo, ali je na ovoj izložbi evidentno da je nit koja povezuje ideju i samu realizaciju još čvršće izgrađena, i da se elementi tog složenog procesa najbolje očituju u radovima studenata koji imaju jaku želju i volju da upijaju znanje od svojih profesora. Neverovatno je kako se u danima godišnje izložbe zgrada Fakulteta savremenih umetnosti iz visokoškolske obrazovno-umetničke ustanove transformiše u jedan veliki muzej. I ne samo to, deluje i kao da u ovom svojevrsnom muzeju ovih dana na delo stupa ideja njegove konstrukcije i dekonstrukcije, odnosno intervenisanja u prostoru, konkretno na samim zidovima, podu, plafonu izložbenog prostora i samoj zgradi. U tom smislu je naročito zanimljivo to na koji način studenti doživljavaju ovu čudesnu transformaciju, ali isto tako i posetioци koji nisu prolazili kroz čitav proces tokom godine i ulaze stoga u prostor zgrade kao da je u pitanju neki muzej. U tom smislu me cela ova izložba i atmosfera koja je prati, neodoljivo podseća na ideju muzeja kao *Gesamtkunstwerk*-a, kada su neki umetnički muzeji tokom prvih decenija 20-og veka bili zamišljeni kao mesta „kolektivnog iskustva“, što je ponekad bio rezultat i inspirisanosti Bauhausom. Oni su tako postajali „potpuno umetničko delo“ ili „jedinствeno umetničko delo“, da bi se na njih uputilo kao na izložbu iskustva. S obzirom na to da zgrada Fakulteta savremenih umetnosti ipak nije samo muzej već pre svega visokoškolska obrazovno-umetnička ustanova, primenio bih u ovom slučaju i formulaciju Andrea Malroa *muzej bez zidova*. Naime, Malro je zaključio da je to nešto što pruža mogućnost za reprodukovanje umetnosti, naročito preko fotografije. Fotografске reprodukcije slika i predmeta koje se nalaze u muzeju, dozvoljavaju produženje ideje muzeja iza fizičkih granica muzejske zgrade.

Dodao bih da u našem primeru deluje kao da se taj muzej neprestano menja i oblikuje i da sam prostor zgrade (koji se takođe u određenoj meri menja), pre svega preoblikuju slike, grafike, skulpture, multimedijalni radovi, projekti iz grafičkog dizajna, gejmn arta, enterijera, makete, skulpture itd. Ovde na jednom mestu možemo percipirati proces koji je doveo do sadejstva talenta, ideje i tehnike, proces koji je objedinio tehnički zahtevne radnje na anatomskom crtanju (gde se i na ovoj izložbi mogu videti brojne anatomske studije i crteži koji svedoče o studioznom proučavanju) i zrele ideje koje su iz toga proizašle a mogu se videti u slikama i grafikama studenata pre svega završnih godina. Na ovoj izložbi se, čini mi se, pokazuje još jedna bitna stvar, a to je da je slikarstvo, i u tom smislu crtež i anatomsko crtanje (ali i grafika i skulptura) koji ga svi prate, čvrsta osnova oko koje se grade i svi ostali zanimljivi projekti u okviru drugih medija na fakultetu. Tako na ovoj izložbi možemo videti neka inovativna rešenja u dizajnu enterijera koja su prezentovana posredstvom maketa i arhitektonskih crteža, ali i plakate i druge vrste, odnosno vidove izražavanja u grafičkom

dizajnu, koji svedoče o kretanju u korak sa najnovijim tendencijama. Na tu čvrstu vezu sa modernim vremenom i umetničkim manifestacijama koje u njemu nastaju (koju u potpunosti opravdava i naziv fakulteta) ukazuju i kostimi iz kojih provejava savremen duh prožet različitim epohama, kao i video igre koje predstavljaju vrhunac digitalne tehnologije i najbrže rastuću industriju koja donosi veći profit i od filmske industrije (treba napomenuti da je smer gejmn art u Srbiji, pa i čitavom regionu, najpre formiran na FSU-u i već je iškolovana jedna generacija, a uskoro će i druga).

Kada je reč o doslovnim intervencijama u prostoru zgrade fakulteta, a koje nas na neki način približavaju ranije pomenutoj ideji muzeja kao *Gesamtkunstwerk*-a, pomenuo bih performans u kojem će performer nekoliko dana iglom bušiti zid u prostoriji. Tu bi se svakako mogla napraviti paralela sa radovima Gordona Mata-Klarka, koji najpre „secira“ i interveniše na određenim građevinama, fotografiše ih, a zatim interveniše i stvara na njima dodatne šupljine koje ni on sam nije napravio na objektu. Tako je on probušio i pod galerije Ivon Lamber (*Silazeće stepenice za Batana*, 1977). Takođe, i Aniš Kapur je 1992. godine u svojoj instalaciji u Muzeju savremene umetnosti u Portu *Silazak u limbo*, napravio rupu u podu koja je bila duboka oko 2,5 metra. Zanimljiva je i instalacija sa tri fotelje koja je namenjena za tri pokojne osobe, u prostoriji na čijim zidovima se nalaze i fotografije određenih osoba. Ovde bih se nadovezao na čuvenog poljskog pozorišnog reditelja, slikara, grafičara i scenografa Tadeuša Kantora koji je umro za vreme završnih proba za predstavu *Danas mi je rođendan* (1990), i kako je produkcija obilazila svet nakon njegove smrti isticana je prazna stolica na sceni, na kojoj je reditelj uvek sedeo i na probama i u predstavama. Ova stolica je zapravo predstavljala Kantora nakon njegove smrti, a puštan je i njegov glas na pragu između prostora Realnosti i prostora Iluzije. U tom pogledu je interesantan i apartman za Fasbindera – R.W.F., ili soba u Moriji, francuske umetnice Dominik Gonzales-Forster posvećena Seijun Suzuki, koji ima snažan narativni ili biografski sadržaj iako unutra nikada nije bilo ikoga. Tako je ličnost, ili biografija, bila potpuno definisana prostorom: boja sobe, predmeti u sobi, slike.

U tom istom prostoru, u jednoj izdvojenoj prostoriji, napravljen je minijturni bioskop u kojem ćete moći da pogledate video radove studenata. Ovaj bioskop me podsetio na podzemni bioskop američkog lend art umetnika Roberta Smitsona, koji je u rudnicima Britanija Kuper planirao da napravi snimke u tunelu. U jednoj varijanti je razmišljao da u pećinu ugradi kameru koja bi snimala proces njenog građenja, pri čemu bi se taj film prikazivao isključivo u pećini. Soba za projekciju je trebalo da bude sagrađena od sirove građe, platno isklesano na zidu stene i obojeno u belo, dok bi sedišta bila veliki obluci. Ovde Smitson gotovo do krajnjih granica koristi mogućnosti koje mu pruža dati prostor, prilagođavajući prirodnom okruženju već u priličnoj meri po pitanju materijala saobraženu arhitekturu. Smitsonovi projekti se u određenom smislu mogu dovesti u vezu sa Platonovim mitom o pećini, a s tim u vezi je interesantno i verovanje Filibera de Lorma da je pećina metaforički prostor neznanja. Ovo su samo neki od mnogobrojnih radova na godišnjoj izložbi Fakulteta savremenih umetnosti, a za predstavljanje i analizu svih njih trebalo bi nam puno vremena. Stoga vas pozivam da obidete sve izložbene prostore u zgradi, uživajte u radovima iz različitih medija, i postanete deo ovog zahtevnog i kompleksnog umetničkog projekta.

prof. dr Goran Gavrić